

СТАНАЎЛЕННЕ І ЭВАЛЮЦЫЯ ЭКАНАМІЧНАЙ ДЫПЛАМАТЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ У КНР**Кшык Іосіф Васільевіч**

студэнт, Беларускі Дзяржаўны Універсітэт, РБ, г. Мінск

Фарына Уладзіслаў Уладзіміравіч

студэнт, Беларускі Дзяржаўны Універсітэт, РБ, г. Мінск

У апошнія гады назіраецца інтэнсіўнае развіццё супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Кітаем, якое ахоплівае розныя галіны, такія як палітыка, гандаль, інвестыцыі, адукацыя, культура, турызм, энергетыка і іншыя. Асабліва актыўнае ўзаемадзеянне адбываецца ў эканамічнай сферы, дзе абедзве краіны імкнуцца ўмацаваць свае эканомікі праз двухбаковае гандлёва-эканамічнае супрацоўніцтва. Для Беларусі Кітай - адзін з ключавых знешнеэканамічных партнёраў у Азіі. Размешчаная ў цэнтры Еўропы, Беларусь прывабная для Кітая дзякуючы свайму геаграфічнаму становішчу, якое аблягчае міжнародныя перавозкі.

Актыўна развіваецца беларуска-кітайскае супрацоўніцтва ў галіне гандлю і інвестыцый, яскравым прыкладам якога можа паслужыць індустрыяльны парк "Вялікі камень". Яго мэта - актывізацыя гандлёва-эканамічнага і інвестыцыйнага супрацоўніцтва паміж рознымі краінамі шляхам прадастаўлення рэзідэнтам паслабленняў і льгот. Стварэнне парка адыгрывае значную ролю ў далейшым развіцці адносін Кітая і Беларусі як у эканамічнай, так і ў тэхнічнай сферах. На дадзены момант у парку зарэгістраваны ўжо больш за 100 рэзідэнтаў, уключаючы сумеснае беларуска-кітайскае прадпрыемства "МАЗ-Вэйчай", якое займаецца вытворчасцю дызельных і газавых рухавікоў. Кітай і Беларусь устанавілі дыпламатычныя адносіны ў 1992 годзе, і тут жа пачалося эканамічнае і гандлёвае супрацоўніцтва паміж дзвюма краінамі. Працэс развіцця эканамічнага і гандлёвага супрацоўніцтва паміж дзвюма краінамі можна ўмоўна падзяліць на наступныя некалькі этапаў:

Этап 1 (1992 - 1995) - устанаўленне дыпламатычных адносін, вызначэнне контураў беларуска-кітайскага супрацоўніцтва. Гэты этап звязаны з выхадам Рэспублікі Беларусь на сусветную арэну ў якасці незалежнай дзяржавы. У студзені 1992 г. адбыўся візіт у КНР беларускай урадавай дэлегацыі на чале са Старшынёй Савета міністраў Рэспублікі Беларусь У. Кебічам. Пры гэтым Беларусь стала першай дзяржавай - удзельніцай СНД, кіраўнік урада якой быў запрошаны ў Пекін да ўстанаўлення дыпламатычных адносін. Візіт паклаў пачатак фарміраванню дагаворна-прававой базы беларуска-кітайскага супрацоўніцтва. Першымі прававымі актамі, падпісанымі паміж Рэспублікай Беларусь і КНР, сталі пагадненні аб устанаўленні дыпламатычных адносін і аб гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве (абодва пагадненні былі падпісаны 20 студзеня 1992 г.) [4, с.34].

У пагадненні аб устанаўленні дыпламатычных адносін было заяўлена, што Беларусь і Кітай збіраюцца развіваць дружалюбныя адносіны і супрацоўніцтва на аснове прынцыпаў узаемнай павагі, тэрытарыяльнай цэласнасці і ненападзення, неўмяшання ва ўнутраныя справы адзін аднаго, роўнасці і ўзаемнай выгады, а таксама мірнага суіснавання [2, с. 21].

У студзені 1993 г. Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. Шушкевіч афіцыйна наведаў Кітай. У выніку візіту была праведзена канцэптуальная дапрацоўка законапраекта аб свабодных эканамічных зонах у Беларусі. Таксама было дамоўлена аб рэгулярных кансультацыях паміж Беларуссю і Кітаем на ўзроўні міністэрстваў і канчаткова вырашана пытанне аб адкрыцці Пасольства Рэспублікі Беларусь у КНР. Аднак у першай палове 1990-х

гадоў супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Кітаем заставалася даволі абмежаваным.

Этап 2 (1995-2000) - Асноўная ўвага надавалася развіццю эканамічных сувязяў. Станоўчыя змены ў адносінах паміж Беларуссю і Кітаем надыйшлі ў 1995 годзе. Важнай падзеяй стаў афіцыйны візіт Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А. Лукашэнкі ў Кітай у студзені 1995 года. 17 студзеня 1995 года ў Пекіне была падпісана Сумесная дэкларацыя аб далейшым паглыбленні супрацоўніцтва паміж Кітаем і Беларуссю. У наступныя гады Прэзідэнт Беларусі пастаянна надаваў важнасць адносінам з Кітаем як аднаму з ключавых знешнепалітычных прыярытэтаў краіны.

У другой палове 1990-х гадоў пачалося павелічэнне гандлёвых сувязей паміж Беларуссю і Кітаем, пры гэтым гандлёвы баланс з Кітаем заставаўся станоўчым. У 1996 годзе Міністэрства замежных спраў Беларусі выказала аптымістычныя адносіны да магчымасцей пашырэння паставак самазвалаў, аўтамабіляў, розных відаў станкоў, прадукцыі радыёэлектроннай і опытка-механічных галін прамысловасці, а таксама кантрольна-вымяральных прыбораў у Кітай [5, с. 82].

Этап 3 (2000-2015) - развіццё ўсебаковага супрацоўніцтва. 27 ліпеня 2000 г. Рэспубліка Беларусь і КНР падпісалі Сумесную Кітайска-Беларускую заяву аб умацаванні ўсебаковага супрацоўніцтва ў XXI стагоддзі. Абодва бакі выказалі намер "падняць двухбаковыя адносіны на больш высокі ўзровень у новым стагоддзі", выступілі ў падтрымку шматполюснага развіцця міру і неўмяшання ва ўнутраныя справы суверэнных дзяржаў, выказалі гатоўнасць прыкладаць намаганні да ўсталявання новага справядлівага і рацыянальнага міжнароднага палітычнага і эканамічнага парадку.

У канцы XX - пачатку XXI стагоддзя беларуска-кітайскі палітычны дыялог заставаўся вельмі актыўным і праходзіў на высокім узроўні. У ліпені 2001 года адбыўся гістарычны першы афіцыйны візіт у Рэспубліку Беларусь Старшыні КНР Цзян Цзэміна, умацоўваючы адносіны паміж дзвюма краінамі.

У 2005 г. было падпісана міжурадавае Пагадненне аб прынцыпах супрацоўніцтва паміж мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі Рэспублікі Беларусь і мясцовымі ўрадамі Кітайскай Народнай Рэспублікі. Указаная дамова стала "сігналам, стымулам і нарматыўнай базай для развіцця супрацоўніцтва на рэгіянальным узроўні".

У 2000-х гадах Кітай пачаў укладваць сродкі ў беларускую эканоміку. Пры дапамозе кітайскіх інвестыцый была праведзена мадэрнізацыя мінскіх ЦЭЦ-2 і ЦЭЦ-5, цэментных заводаў, а таксама пабудаваны атэль "Пекін" у Мінску. Асаблівасцю беларуска-кітайскага крэдытна-інвестыцыйнага супрацоўніцтва было даванне кітайскім бокам звязаных крэдытаў для закупак абсталявання, матэрыялаў, ліцэнзій і іншага з Кітая. Практыка інвестыцыйнага супрацоўніцтва прывяла да павелічэння імпарту кітайскіх тавараў і паслуг для праектаў, якія рэалізуюцца ў Беларусі.

Этап 4 (з 2015 г. па цяперашні час) - стратэгічнае партнёрства. У маі 2015 г. Беларусь і КНР падпісалі дагавор аб сяброўстве і супрацоўніцтве. Для характарыстыкі беларуска-кітайскіх адносін стаў выкарыстоўвацца тэрмін "ўсебаковае стратэгічнае партнёрства", у 2016 г. - "давернае ўсебаковае стратэгічнае партнёрства і ўзаемавыгаднае супрацоўніцтва" [1, с. 124].

31 жніўня 2015 г. беларускі Прэзідэнт падпісаў Дырэктыву №5, прысвечаную адносінам з Кітаем [5]. У ёй падкрэслівалася, што развіццё ўсебаковага партнёрства з КНР адпавядае доўгатэрміновым інтарэсам Беларусі, умацаванню яе міжнародных пазіцый, садзейнічае забеспячэнню развіцця ўсяго спектра беларуска-кітайскага супрацоўніцтва.

Дырэктывай устанаўлівалася, што супрацоўніцтва Беларусі з КНР ажыццяўляецца на аснове прынцыпаў раўнапраўя і ўзаемнай выгады; прымянення пераважна рыначных падыходаў з улікам інтарэсаў Рэспублікі Беларусь; прыярытэтнасці, доўгатэрміновасці рэалізуюемых праектаў, паслядоўнасці іх рэалізацыі; прамога і цеснага ўзаемадзеяння рэспубліканскіх і мясцовых органаў дзяржаўнага кіравання з кітайскім бокам; адказнасці суб'ектаў гаспадарання за эфектыўнасць рэалізацыі праектаў узаемавыгаднага супрацоўніцтва з КНР.

Асноўныя напрамкі супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Кітаем уключалі ў сябе: інтэграцыю галін і прадпрыемстваў; развіццё інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій; фарміраванне сумесных даследчых і навукова-практычных цэнтраў; сумеснае развіццё галіновай навукі; умацаванне міжрэгіянальнага супрацоўніцтва; стварэнне ў Беларусі рэгіянальнага цэнтра кітаязнаўства і супрацоўніцтва з Кітаем [3].

Ініцыятыва "Пояс і шлях" была высока ацэнена афіцыйным Мінскам. Беларускае кіраўніцтва падтрымала ідэю звязаць "Пояс і шлях" з іншымі інтэграцыйнымі праектамі на еўразійскай прасторы, у тым ліку ЕАЭС. Адным з прыярытэтных крокаў было прапанавана стварэнне лічбавых транспартных калідораў паміж Кітаем і Еўропай, адмена дазвольнай сістэмы для міжнародных аўтамабільных перавозак, умацаванне ўзаемасувязі інфраструктуры (рэканструкцыя прыгранічных станцый, дарог, мастоў, стварэнне мультымадальных транспартных вузлоў).

Такім чынам, гісторыя ўзаемаадносін паміж Рэспублікай Беларусь і Кітаем была вызначана рознымі палітычнымі, эканамічнымі і прававымі фактарамі, але ў цэлым развіццё двухбаковага супрацоўніцтва праходзіла ад агульных заяў да канкрэтных пагадненняў.

На пачатковым этапе асноўныя нормы базавых дакументаў, такіх як Пагадненне аб устанаўленні дыпламатычных адносін паміж Рэспублікай Беларусь і Кітайскай Народнай Рэспублікай, вызначалі агульны напрамак двухбаковых адносін. Выкарыстанне больш гнуткіх прававых інструментаў, якія не патрабуюць ратыфікацыі, дазваляла пазбегнуць фармальных абавязацельстваў. Удзяляючы ўвагу ўмацаванню эканамічных сувязей, бакі перайшлі да наступнага этапу развіцця дагаворных адносін, які характарызуецца паступовым канкрэтызаваннем пагадненняў.

Пачатак новага этапу развіцця дагаворна-прававой базы быў адзначаны падпісаннем Пагаднення аб дружбе і супрацоўніцтве паміж Рэспублікай Беларусь і Кітайскай Народнай Рэспублікай 10 мая 2015 года. Гэты дакумент устанаўліваў асноўныя прынцыпы і напрамкі стратэгічнага супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Кітаем, а таксама змяшчаў абавязковыя юрыдычныя нормы. За перыяд існавання двухбаковых адносін паміж Кітаем і Рэспублікай Беларусь быў закладзены трывалы фундамент для развіцця знешнегандлёвага супрацоўніцтва. Стратэгічнае партнёрства паміж Мінскам і Пекінам характарызуецца супадзеннем поглядаў і пазіцый па ключавых пытаннях міжнародных адносін, агульнай палітычнай воляй кіраўніцтва абедзвюх краін, імкненнем да ўмацавання ўсебаковых і ўзаемавыгадных сувязей, а таксама трывалай дагаворна-прававой базай, якая стварае аснову для пашырэння супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Кітаем.

Спіс літаратуры:

1. Беларуска-кітайскія адносіны ва ўспамінах беларускіх паслоў: да 25-годдзя ўстанаўлення дыпламатычных адносін / склад. А. Тозік; пад агул. рэд. А. А. Тозіка. – Мінск: Звязда, 2017. – 216 с.
2. Грышкевіч, А. Партнёрства, праверанае часам // Беларуская думка, №4, 2007. – С.20-25.
3. Дырэктыва Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 31 жніўня 2015 г. № 5 "Аб развіцці двухбаковых адносін Рэспублікі Беларусь з Кітайскай Народнай Рэспублікай" // Нац. правы Інтэрнэт-партал Рэсп. Беларусь [Электронны рэсурс]. – рэжым доступу: <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=P01500005>, Дата доступу: 08.03.2024
4. Мацель, В. М. Станаўленне і развіццё дружалюбных беларуска-кітайскіх адносін / В. М. Мацель. – Баранавічы, 2004. – 190 с.
5. Ціхаміраў, А.В. Кітай як прыярытэт знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь (1992-2019 гг.) / А.У. Ціхаміраў // Актуальныя праблемы міжнародных адносін і глабальнага развіцця. Зборнік навуковых артыкулаў. – Мінск, 2019. – С. 71-89.

